

Tapper u-land for milliarder

Verdens fattigste u-land går hvert år glipp av skatteinntekter på flere hundre milliarder kroner. Årsak: Multinasjonale konsern tar overskuddet med seg ut av u-landene – ulovlig.

MICHAEL LUND
michael.lund@pol.dk

Beregninger foretatt av den anerkjente amerikanske tanke-smien Global Financial Integrity (GFI) anslår at mellom 3100 og 4150 milliarder kroner hvert år kanaliseres ut av u-landene som følge av skatteunndragelse fra multinasjonale virksomheter. Det er mer enn fem ganger så mye som u-landene hvert år får i bistandsmidler.

– Hvis u-landene fikk muligheten til å beskatte pengene, ville de få betydelig mer inn i statskassen enn vi tilfører dem i bistand. Det ville gi dem langt bedre mulighet for å bekjempe fattigdom, sikre befolkningen utdanning og forbedre folkehelsen, sier Lars Koch, nestformann i den humanitære organisasjonen Concord Danmark.

Kunstig høye priser

GFI analyserer blant annet om landets import og eksport tilsvarende omverdenens registrerte import og eksport til landet. Er det uoverensstemmelser her, har landet opplevd såkalt illegal kapitalflukt.

Hovedsakelig lykkes konsernene med skattemanipulasjon ved å bruke feil transferpriser. Metoden går ut på at datterselskaper i konsernene handler varer og tjenester med hverandre til kunstig høye priser, og dermed kanaliserer verdier til land med de gunstige skatteforholdene. Metoden er ulovlig, og handel mellom datterselskaper i konsern skal skje til markedspriser.

– Det er et ressursproblem. Skattemyndighetene i u-landene har ofte begrensede midler. De står overfor multinasjonale virksomheter som bruker enorme beløp på revisorer, som hjelper med å utføre kreative skatteunndragelser. Ofte har de alliert seg med de aller største revisjonsselskapene. Det er en ujevn kamp,

sier Sarah Dieckmann, researcher i Danwatch som har bidratt i GFI-undersøkelsen.

Ghanas gull forsvinner

Skattesvindelen er nå et så stort problem at det beløper seg til to tredeler av det samlede beløp som forsvinner illegalt fra u-landene. Det er et større økonomisk problem enn korrupsjon og organisert kriminalitet til sammen.

Afrika er et kontinent som er spesielt hardt rammet. Siden 1970 er kontinentet blitt tappet for 4800 milliarder kroner på illegalt vis. Kontinentet går glipp av nesten 300 milliarder kroner hvert år – 25 prosent mer enn for bare ti år siden, ifølge GFI-rapporten.

Et av de mest oppsiktsvekkende eksemplene er Ghana, et land som målt ut fra forekomster av gull og edelstener burde vært ganske velstående. Det er likevel et av de ti landene i verden med lavest inntekter, og som går glipp av store skatteinntekter – over en kvart milliard kroner årlig som følge av kreativ skatteplanlegging fra selskapene.

Det er fullt lovlig å unnlate å offentliggjøre detaljer i virksomhetenes regnskaper som kan fastslå om de overholder skatte-lovgivningen. Det er derfor umulig å undersøke hvem som bryter reglene.

På flere nivåer utarbeides det nye regnskapsregler som forplikter multinasjonale konsern til å legge frem detaljerte regnskaper i alle land der de har datterselskaper.

BERGENS TIDENDE/POLITIKEN